

KARAMANLICADA ÜNLÜ VARLIĞI ÜZERİNE BAZI GÖRÜŞLER: Ó VE Ú ÜNLÜLERİ

Mustafa KILIÇARSLAN*

ÖZ

Anadolu'da tarih boyunca Hristiyanlığın Ortodoks mezhebine mensup Türklere Karamanlı, bunların konuştuğları dile de Karamanlıca denmektedir. Karamanlılar İstanbul'un fethinden sonra nüfus mübadelesiyle 1923 yılında Anadolu'dan ayrılana kadar geride yüzlerce basma ve yazma eser bırakmışlardır. Bu eserler kendi aralarında farklı dil ve imla özellikleri gösterebilir de genel olarak İç Anadolu ve çevresinin ağız özelliklerini yansıttıkları kabul edilmektedir. Karamanlıca metinlerin çoğunda kaba bir imla kullanılmasına rağmen genellikle dini kitaplarda, özellikle de İncil'lerde daha ince ve ayrıntılı bir imla sistemi benimsenmiştir. Bu bakımdan elinizdeki çalışmada imla özellikleri bakımından ince imla özellikleri gösteren Grek harfleriyle 1826 yılında İstanbul'da basılmış Türkçe bir İncil (Ahd-i Cedit) esas alınmıştır. Bu metinden hareketle Karamanlıcadaki bazı ünlülerin varlığı üzerine görüşler ileri sürülmüştür. Bu çalışmada öncelikle Karamanlıca ve Karamanlılar hakkında kısa verilmiş, ardından da sözü edilen İncil (Ahd-i Cedit)'e göre ó ve ú ünlüleri üzerinde durulmuştur. Çalışmada sözü edilen Türkçe İncil'de bu seslerin geçtiği kelimelere dair bazı ilgili görüşler ifade edildikten sonra metinden bu ünlülerin geçtiği örnek kelimelere yer verilmiştir. Buradaki görüşler bu ses ile ilgili özellikle İç Anadolu ve çevresindeki ağızlardan bilgiler ve örneklerle kuvvetlendirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ünlüler, Anadolu ağızları, İncil, Karamanlıca

* Dr., Fatih Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü,
mkilicarslan@fatih.edu.tr

SOME OPINIONS ON THE EXISTENCE OF VOWELS IN KARAMANLI TURKISH: VOWELS OF Ó AND Ú

ABSTRACT

The Turks who belonged to Orthodox Church of Christianity and had lived in Anatolia throughout the history have been called Karamanlides and the language they speak is called Karamanlidika. Karamanlides had left hundreds of printed and hand-written pieces of art in Anatolia from the conquest of Istanbul until the population exchange in 1923. Even though these books illustrate some differences of language and dictation rules among themselves, they are generally recognized to manifest the characteristics of the dialects of Central Anatolia and its vicinity.

Although rough dictation was employed in majority of the texts of Karamanlides, in religious books, especially in Bibles more accurate and detailed dictation systems were adapted. Hence, this study was based on a Turkish Bible called Ahd-i Cedit (The New Testament) published in Istanbul in 1826 in Greek letters that manifests accurate dictation rules. With reference to this text, some opinions were put forth on some vowels in Karamanlidika.

This study first provides brief information about Karamanlidika and Karamanlides and then dwells on the vowels ó and ú of the aforementioned Bible (Ahd-i Cedit). Following the relevant remarks on the words that include these sounds in the Turkish Bible, words that include these vowels were provided as samples. The opinions here were attempted to be reinforced with samples and information from the dialects of especially the Central Anatolia and its vicinity.

Key Words: Vowels, Anatolian dialects, Bible, Karamanlidika.

Giriş

Dünyanın en eski yerleşim yerlerinden biri olan ve konumu itibarıyla birçok medeniyete ev sahipliği yapan Anadolu, Türklerin fetihlerinden sonra daha da büyük bir öneme sahip olmuştur. Anadolu'daki Hıristiyan Türkler ile Müslüman Türklerin yakınlaşması da Büyük Selçuklu zamanındaki fetihler sırasında olmuştur (Anzerlioğlu 2009: 34). Karamanlıların etnik kökeniyle ilgili bir görüş Karamanlıların Rum asıllı olduklarını ve Türklerin Anadolu'yu yurt edinmelerinden sonra hakim unsur karşısında Batı Anadolu'da Rumca konuşan gruplardan uzakta kalan bir kısım Rumların Türkleştiğini kabul etmektedir (Balta 1990: 18-20). Diğer görüşe göre ise Karamanlılar 11. asırda Bizans ordusunda paralı asker olarak çalışan bazı Türk boylarının torunlarıdır. Bu Türk boyları Hıristiyan olmuşlar fakat dillerini kaybetmemişlerdir (Anzerlioğlu 2003). Hangi temele dayandırılırsa dayandırılınsa önemli olan yüzyıllar boyu birlikte yaşadığımız bu topluluğa başta dilimiz olmak üzere kültürümüz, gelenek ve göreneklerimiz adına çok şeyler kattığımızdır.

Karaman adına ilk 16. yüzyılın ortalarında Anadolu'da seyahat eden Alman Hans Dernschwam'ın seyahatnamesinde rastlanmaktadır. Dernschwam Yedikule bölgesinde ikâmet eden Karaman (Caramania) bölgesinden gelmiş olan ve Karamanlılar (Caramanos) ismiyle anılan bir topluluktan bahsetmektedir. Dernschwam, bu topluluğun Yunanca bilmeyip Türkçe konuştuklarını ifade etmektedir. Fakat bu topluluğun ne zamandan beri Türkçe konuştuğu bilinmemektedir (Dernschwam 1992: 67).

Karamanlılar 1923 yılına kadar Anadolu'da Müslüman halk ile barış içerisinde yaşamıştır. Nüfus mübadelesiyle göç etmek zorunda bırakılarak 1924 ve sonrasında Yunanistan'da hayatlarını devam ettirmek durumunda kalmışlardır.

Ortodoks Hıristiyanların Türkçe konuşanlarına Karamanlı, bunların konuştukları dile Karamanlıca denilmektedir. Tarih boyunca Anadolu'nun özellikle iç ve güney kesimleri ile Karadeniz bölgesi, Kıbrıs, Ortadoğu, Balkanlar ve Kırım'da yaşamışlardır (Eckmann 1988: 89-94).

Karamanlıca metinler ilk olarak İstanbul'un fethinden sonra görülmektedir. Grek harfli Türkçe ilk eser, *Gennadios İtikatnamesi*dir. Bu eser *Turcograeciae Libri Octo* isimli Latince eserde, Grekçe ve Grek harfli Türkçe olarak geçmektedir (Crusius 1584: 110-119). Bilinen en eski ikinci kitap ise 1718 yılına ait "*Gülzâr-ı İmân-ı Mesîhî*"dir. (Salaville- Dalleggio 1958: 1). Karamanlıca matbu ve yazma metinler artarak 20. yüzyılın

başlarına kadar devam etmiştir. Bu kitapların çoğu dini içerikli ve Yunancadan tercümedir (Balta 1998: 1-7).

“*Karamanlıca*” terimi, Orta Anadolu başta olmak üzere Anadolu’nun çeşitli yerlerinde yaşayan Ortodoks Hıristiyanların ağız için kullanılmıştır (Güngör 1984: 95).

Karamanlılar kendilerini "*Anadolu Hıristiyanları*", "*Anadolu Ortodoks Hıristiyanları*", "*Yunan dilini bilmeyen Anadolu Hıristiyanları*" olarak nitelendiriyor ve konuştukları dili de "*Türkçe*", "*berrak Türkçe*", "*Türk dili*", "*ortak Türk dili*" veya "*düzgün Türk dili*" diye isimlendiriyorlardı (Eckmann 1991:21).

Eckmann, Grek harfleriyle Türkçe yazılan eserlerde çeşitli ağızlara ait özelliklerin bulunduğunu belirterek Karamanlıca eserleri şöyle sınıflandırmaktadır:

1. Doğrudan edebî Türkçe ile yazılmış eserler: Arap harfleriyle yazılmış Türkçe eserlerin Karamanlıca olarak yayınlanmış şekilleridir (Alaksandratos: 1914; Nikoladis: 1908).
2. Halk ağzına ait birçok fonetik özelliği içerisinde barındıran eserler: Bu eserler genellikle bazı Kitab-ı Mukaddes tercümeleridir. Bu metinlerde ağızlara ait özellikler diğer Karamanlıca metinlere göre daha fazladır.
3. Karamanlı halk diline yakın bir dil ile yazılmış olan eserler: Bu eserler dil bakımından bir ortaklık göstermemekle birlikte aynı ağız özelliklerini barındırmaktadırlar (Eckmann 1950: 165-200).

Karamanlıca eserlerin mütercimlerinin dil ve yazım anlayışları doğrudan esere yansımıştır. Mütercimlerin aynı eğitimi almamış olmalarının yanında farklı coğrafyalarda ve farklı zamanlarda yaşamış olmaları eserlerin kendi aralarında bir yazım birliği oluşturamamasının sebebidir. Zaten bu kişilerin önceliği yayımladıkları eserlerin dili ve yazımı değil, içeriğidir. Bu sebeple mütercimler hitap ettikleri insanların kendilerini anlayabilecekleri bir dili kullanmayı tercih etmişlerdir. Zaten bu dini kitapların çoğu okunmak için değil dinlemek için yazılmışlardır (Kahya 2003: 25-37). Yani bu kitapların yayımlanmasındaki öncelikli amaç Yunanca bilmeyen Anadolu Ortodoks Hıristiyanlara dini akidelerin öğretilmesidir.

Karamanlıca kitaplarda Türkçe seslerin gerçek telaffuzlarına göre tespit edilmesi ilk olarak gramer kitaplarında, lügatlerde ve Kitab-ı Mukaddes tercümelerinde başlamıştır (Eckmann 1950: 27-31).

Grek alfabesiyle Türkçe yazılan eserler yazıldıkları dönem Türkçesinde Arap alfabesiyle çözülme imkânı bulunamayan meselelerin çözümünde büyük rol oynamaktadır. Arap harfli Türkçe eserlerdeki vokallerin yetersiz gösterimine karşın bu eserlerde vokaller daha belirgin bir şekilde gösterilmektedir. Elbette ki bir zaman aynı coğrafyayı paylaşmış insanların aynı kelimeleri benzer şekilde söylemeleri ve yazmaları çok normaldir. Aslında bu ses benzerlikleri bize Karamanlıca'nın bir ağız olduğunun delili de sayılmaktadır. Bu eserler Osmanlı Türkçesi ile değil Karamanlı ağız ile yazılmıştır (Tekin 1997:108).

1. 1826 tarihli Grek Harfli Türkçe İncil Tercümesine Göre ó ve ú ünlüleri

Ağız konusunda yapılan araştırmalarda en çok üzerinde durulan hususlardan biri de fonetik meselelerdir. Türkçenin ünlü sayısının bolluğu ağızlarda kendini daha da fazla göstermektedir. Ses kaynaklarının zenginliği sayesinde dildeki değişimleri ve gelişmeleri takip etmek daha kolay olmaktadır (Sağır 2008:564).

İncil'in kutsal kitap olması sebebiyle doğru okunması gerekmektedir. Doğru okunması için de seslerin net ve gerçek değerlerinin gösterilmesi önemlidir. Bundan dolayı Karamanlılar, yazdıkları dinî eserlerde özellikle İncil tercümelerinde bu hususa dikkat etmişlerdir.

Bu çalışmada 1826 tarihinde İstanbul'da basılmış, Rabbi İysa El Mesih'in Ahd-i Cedid'inin Yunani Lisandan Türk Lisanına Tercümesi adlı Grek harfli Türkçe İncil tercümesinde dikkatimizi çeken ó ve ú ünlüleri üzerinde durulacaktır. Sözü edilen eserin giriş kısmında harflerin ne tarzda okunması gerektiğine dair bilgiler verilmiştir. Buna göre farklı özelliklerdeki sesler ve karşılıkları şöyledir:

d sesi

Esere göre noktalı δ , Yunanadaki *d* sesini veren $\nu\tau$ gibi okunmalıdır: $\delta\epsilon\delta\iota$ “dedi”, $\delta\epsilon\rho\gamma\alpha$ “derya”.

δ nokta ile $\nu\tau$ gibi okunmalı: $\delta\epsilon\delta\iota$ “dedi”, $\delta\epsilon\rho\gamma\alpha$ “derya”.

ı sesi

Esere göre η , kalın okunmalıdır: $\chi\eta\lambda\eta\tau\zeta$ “kılıc”, $\chi\eta\zeta$ “kız”.

i sesi

Esere göre ι , ince okunmalıdır: $\chi\iota\lambda\iota\tau$ “kilit”, $\chi\iota\lambda\epsilon$ “kile”.

ö sesi

Esere göre *ö*, ince okunmalıdır: *öλουμ* “ölüm”, *öμουρ* “ömür”, *öz* “öz”.

b sesi

Esere göre üst noktalı *π*, Yunancadaki *b* sesini veren *μπ* gibi okunmalıdır: *πεν* “ben”, *παπα* “baba”.

ş sesi

Esere göre üst iki noktalı *σ*, kalın okunmalıdır: *σεριφ* “şerif”, *σιφα* “şifa”.

c sesi

Esere göre bir noktalı *τς*, kalın okunmalıdır: *τςεβαπ* “cevab”, *τςεφα* (cefa)

ç sesi

Esere göre noktasız *τς*, ince okunmalıdır. *τςουνχι* “çunki”, *τςενπερ* “çenber”

Eserde diğer harflerin Yunancadaki seslerden farklı özellikleri olmadıkları ifade edilmektedir.

Biz eser üzerinde çalışırken burada sözü edilmeyen bazı ünlüler üzerinde duracağız. Bu kapsamda çalışmada üzerinde durulacak ünlüler şunlardır: *ó* ve *ú* ünlüleri. Çalışmada üzerinde durulan *ó* ve *ú* ünlüleri için özellikle Karamanlıların mübadeleden önce yaşadıkları İç ve Orta Anadolu ağızlarından karşılaştırmak amacıyla faydalanılmıştır.

1. ó sesi

Bir veya birden çok heceli kelimelerde ön ve içseslerde karşımıza çıkan, öndamaktaki *ö* sesinin boğumlanma noktasının artdamak sınırına kayması ile teşekkül eden ve *o* ile *ö* arasındaki ses aralığında bulunan kalınlaşmış bir *ö* veya incelmış bir *o* sesidir (Korkmaz 1977: 33). *ó* vokalinin oluşmasındaki en büyük sebeplerden biri *k*, *g*, *ğ*, *n* ünsüzlerinin yanlarındaki vokali kalınlaştırmasıdır. Kayseri bölgesinde de sıkça rastlanan bir sestir (Bayraktar 2000: 161). Cihanbeyli ağzının yapı özelliği olarak Sivas ağzında görüldüğü gibi *g*- harfi kendisinden sonraki vokali kalınlaştırır (Caferoğlu, 1967: 1-38). Aynı şekilde Konya Ermenek ağzında yumuşak “*g*” seslerinin kalın “*ğ*” olması kelime içi vokali de değiştirmektedir (Caferoğlu 1972:1-16). Orta damak *k*'sının etkisiyle meydana gelmiş *o* ile *ö* arasında bir ünlüdür (Özkan, 1997: 10).

o sesinin yazılışı

Metnimizde *o* sesi *o* (omikron) karakteri ile gösterilmektedir:

ολ- “ol-” 3/1, *δογου* “doğu” 4/1, *χορχδου* “korkdu” 5/7, *ογουλλαρ* “oğullar” 6/4, *χοβουλμους* “kovulmuş” 9/13, *ποσαμα* “boşama” 11/8, *ορουτζ* “oruc” 13/27, *χοτζα* “hoca” 18/29, *δομουζ* “domuz” 19/23.

Yunanca kelimelerde *o* sesinin omega "*ω*" karakteriyle yazıldığı durumlar da karşımıza çıkmaktadır:

Σιμων “Simon” 8/5, *Ιακωδος* “İakovos” 8/11.

ö sesinin yazılışı

Metnimizde *ö* sesi *ö* karakteri ile gösterilmektedir:

γιöρουγερεχ “yöruyerek” 38/32, *δöνμεγελερ* “dönmeyeler” 4/10, *σöγιλεδιγι* “söyilediği” 4/19, *τζöλινδε* “çölinde” 5/14, *χöχμ* “hökm” 18/2, *öγρεδιρλερ* “öyredirler” 40/15, *τζöçερσεν* “çözersen” 44/8, *öδeyinceyedek* 49/32, *δöγμουσλαρ* “döğmuşlar” 51/15, *πöγιουχ* “böyük” 55/9, *δöνερικεν* “döneriken” 57/15, *δöрд* “dörd” 68/20, *öλουμ* “ölüm” 176/29.

ó sesinin yazılışı

Metnimizde *o* ile *ö* arasındaki bir sesi ifade ettiğini düşündüğümüz *ó* sesi metnimizde *g* sesini karşılayan *γχ* (“gama-kappa) ile *o* (“omikron) karakteri arasına *ι* (“yota) karakterinin getirilmesiyle elde edilmiştir: *γχιο*. Aynı şekilde *k* sesini karşılayan *x* karakteri ile *o* karakteri arasına *ι* karakterinin getirilmesiyle *ó* sesi verilmektedir: *χιο*. Burada araya giren *ι* karakteri bu sesin verilmesini sağlamaktadır. Bu ses metnimizde sadece kelime başındaki *k*, *g* seslerinden sonra görülmektedir: *γχιοτουρεν* “gótüren” 16/6, *γχιονουλλουγιμ* “gónulluyim” 28/19, *γχιομεγιμ* “gómeyim” 19/3, *γχιορδουχ* “górduk” 3/13, *γχιοχερτζιν* “gókercin” 56/31, *γχιορε* “göre” 63/10, *χιοσε* “kóşe” 59/20, *γχιοζετμεγε* “gózetmeye” 106/2, *γχιοçλερνι* “gózlerini” 175/29, *γχιογ γιουζου* “góg yuzu” 5/15, *γχιοτζδι* “góçdi” 4/18, *γχιοτζουπ* “góçup” 114/7, *γχιοστερμεν* “góstermen” 13/23, *χιοχιουνε* “kókúne” 151/17, *χιογιλερε* “kóyilere” köylere 104/3, *χιοπετζιχλερδα* “kópeciklerde” 41/19, *γχιογδεν* “gógden” 129/5, *χιοτουλουχ* “kótuluk” 136/19, *γχιολχελενδирετζεχдир* “gólgelendirecekdir” 143/28, *γχιολде* “gólde” 171/15, *γχιομεγιμ* “gómeyim” 179/18, *γχιογχιουσλερине* “gógúslerine” 228/19, *χιορουν* “kórun” "körün" 265/10, *γχιονδουρετζεχдир* “góndurecekdir” 281/29, *χιομουρ* “kómur” 290/28, *γχιορουνουπ* “górunub” 2/24.

Bu ünlünün diğer ağızlardaki durumu ise şöyledir:

göstermesin “göstermesin” M001/16, *dögerdik* “döverdik” M006/62, *öyle* “öyle” M008/58, *ögle* “öyle” M017/10, *böle* “böyle” M017/20, *góre* “göre” M021/42, *kópek* “köpek” M034/8, *kóye* “köye” M036/14, *diyó* “diyor” M36/24, *kóylerimizde* “köylerimizde” M051/15, *dónarımıs* “döner imis” M067/55, *sókerler* “sökerler” M073/51, *górmedik* “görmedik” M091/20, *góçen* “göçen” M105/60, *dógüs* “dögüs” M109/13, *sóündürüñ* “söndürün” M130/75 (Uysal 2011: 26); *gózü* 1/66, *gótürdük* 3/12, *kótü* 4/57, *górdün mü* 5/52, *kópek* 8/19, *kóy* 10/1, *góre* 11/12, *gónderiyo* “14/9”, *gótürmüşler* 16/13, *kóşesine* 13/11, *kór* 10/121 (Ümüt 2006:108-225) ; *górücü* 23/20, *kó* “köy” 64/3, “ómrü” 78/8, *ón* 78/6, *óldük* 32/24 (Bayraktar 2000:17-148); *gunda~günde*, *gordüm~gördüm*, *goz~göz*, *guzel~güzel* (Caferoğlu 1972:1-16); *górmäk* < görmäk; *góz* < göz (Caferoğlu 1967: 1-38); *kóyá* < köye (Manisa 8-9), *kóyüná* < köyüne (Afyon Dinar 29-7), *górüş-* < görüş- (Manisa 7-8), *góstá-* < göster- (İzmir 16-7) (Korkmaz, 1984: 8); *kóynün* < köyünün 8/297, *kórdim* < kördim 13/102, *kóyli* < köyli 19/39 (Özkan 1997: 10); *bóyük* 1/9, *górdüm* 1/12, *gózleri* 1/65, *góturdile* 2/23, *kóksuz* 4/1, *kóye* 4/3, *kópeklerin* 4/55, *gónder-* 10/150 (Günay 1978:197-306).

2. *ú* sesi

Dil sırtının orta damağın ön kısmına yükselmesi ile boğumlanan kalınlaşmış bir *ü* ünlüsüdür (Korkmaz 1977: 34). *ú* ünlüsü, bu ses “*u*” ile “*ü*” arasında, yuvarlak, dar, yarı kalın yarı ince bir ünlü olup bölge ağızlarında daha çok ön seste, zaman zaman da iç veya son seste görülmektedir. Bu ünlü, bölge ağızlarında genellikle dil uyumunu bozacak şekilde kullanılmaktadır (Uysal 2011: 27).

Sert damağın ön kısmında meydana gelen *ü* sesi ile yumuşak damağın arka kısmında meydana gelen *u* sesi arasındaki orta damak bölgesinde, dil sırtının orta damağın ön kısmına yükselmesi ile oluşur. (Gülensoy 1988:22). Yuvarlak, dar, yarı-kalın (*u-ü* arası) bir ünlüdür. (Günay 1978:15). Bu ses “*k*, *g*, *ğ*, *ñ*” ünsüzlerinin kalınlaştırıcı etkisiyle meydana gelmiştir (Ümüt 2006:7).

u sesinin yazılışı

Metnimizde *u* sesi *ou* çift ünlü karakteriyle gösterilmektedir:

μαασουμ “maasum” 5/1, *ουμμετλερε* “ummetlere” 29/31, *γχελουρλερ* “gelurler”, *κενδουλερι* “kenduleri”, *τετζρουπε* “tecrube”, *πιτουν* “bitun”, *τζουμλε* “cumle” 2/13, *δερδλουλερι* “derdluleri”, *γχετουρετζεχδιρ* “getürecedir” 46/3”, *μουσααδε* “musaade” 51/4.

ü sesinin yazılışı

Metnimizde *ü* sesi ise *öu* çift ünlü karakterleriyle gösterilmektedir:

δöuγöuνε “düğüne” 60/21, *öuτζ* “üc” 5/12, *öuτζρετλερινι* “ücretlerini” 12/30, *δöuσερλερ* “düşerler” 93/2, *öuμιδ* “ümid” 30/5, *öuτζöuνδαν* “ücundan” 68/20, *öuστου* “üstü” 88/17, *öuζρε* “üzre” 148/14, *σöuρουρι* “süruri” 147/14, *μöuτζελεγορουμ* “müjdeleyorum” 147/14, *δöuν* “dün” 245/19, *öuλεσδιρδιλερ* 250/4 “üleşdirdiler”, *öuζεριμε* “üzerime” 261/24.

ú sesinin yazılışı

Metnimizde *u* ile *ü* arasındaki bir sesi ifade ettiğini düşündüğümüz *ú* sesi metnimizde *g* sesini karşılayan *γx* ile *ou* karakteri arasına *ι* karakterinin getirilmesiyle elde edilmiştir: *γχιου* Aynı şekilde *k* sesini karşılayan *x* karakteri ile *ou* karakteri arasına *ι* karakterinin getirilmesiyle *ú* sesi verilmektedir. Burada araya giren *ι* karakteri bu sesin verilmesini sağlamaktadır. Eserde bu sesin *k, g* sesinden sonra geldiği görülmektedir:

Metnimizde geçen örnekler: *γχιουμαν εγιλε-* “gúman eyile-” 39/13, *γχιουνες* “gúneş” 95/5, *γχιουνλουx* “gúnluk” 4/8, *γχιουνλερι* “gúnleri” 128/25, *γχιουδενερ* “gúdenler” 19/30, *γχιουναχλερινδεν* “gúnahlerinden”, *γχιουν* “gún” 3/10, *γχιουβενενλερ* “gúvenenler” 117/26, *γχιουτζ* “gúc” 117/23, *γχιουβε* “gúve” 14/2, *σεβχιουλου* “sevgúlu” 6/25, *γχιουμρουτζουλερ* “gúmrukculer” 12/10, *γχιουνδουρδου* 4/25 “gúndurdu” “gönderdi”, *μιμχιουνσιζ* “mimkúnsiz” 46/27, *μελεχιουτ* “melekút” 35/30, *τöuχιουρουπ* “túkúrup” 118/26, *χιουσταχλιγινιζ* “kústahliğiniz” 122/16, *μουλχιουν* “mulkún” 18/12, *χöχιουμετ* “hökúmet” 58/12, *χιουφουρ* “kúfur” 30/29, *τεφεκχιουρ* “tefekkú” 2/23, *δοχιουλμους* “dokúlmuş” 65/30, *χöχιουμ* “hökúm” 54/18, *τζöχιουπ* “çökúp” 117/5, *χιουτζουxδιρ* “kúçukdir” 35/1, *χιουτουρουμε* “kúturume” 90/13, *γχιουτζσουζ* “gúçsuz” 53/10, *σουχιουρ εγιλε-* “şükúr eyile-” 149/16, *γχιουτζενοπ* “gúcenup” 159/24, *γχιουβεγι* “gúveyi” 160/4, *γχιουλερσινιζ* “gúlersiniz” 162/22, *öχιουζöuνου* “ökúzunu” 193/30, *σουχιουτ ιτ-* “sukút it-” 195/29, *γχιουτμεγε* “gútmeye” 199/26, *σöχιουλ* “sökúl” 204/16, *γχιουμουσουν* “gúmuşun” 211/9.

Bu ünlünün diğer ağızlardaki durumu ise şöyledir:

güle güle “güle güle” M013/43, *malúm* “malum” M015/10, *gúderdik* “gúderdik” M031/10, *gúpresini* “gúpresini” M038/11, *gúnlükçü* “gúnlükçü” M073/80, *koyúñ* “köyün” M073/38, *gúlüstük* “güüstük” M096/28, *dúven* “düven” M099/15, *dügünde* “dügünde” M129/8 (Uysal 2011: 27); *hokúmete* (3/5), *kóyün* (3/34), *gúvenerek* (3/60), *gúvāye* “güveyiye” (10/243), *gún* (14/18), *gúclü* (16/110), *ústünde* (12/19) (Ümüt 2006:108-225) ; *gúndā-*, *gún*, *gúz*, *gúzlük* (Korkmaz 1984: 7); *gule gule* (1-28), *gunnük* (2-başl.), *böyük* (9-1), *gulemem* (30-66) (Korkmaz 1977: 34); *gun* (37/2), *gulüp* (46/38) (Gülensoy 1988:135-241); *gúni* 1/28, *gúzeli* 1/73, *gúnduz* 2/26, *küreği* 2/33, *kúçük* 2/96, *sókúb* 2/175, *gúlersun* 10/20 (Günay 1978:197-306).

Sonuç

Çalışmaya söz konusu olan 1826 tarihli Grek harfli Türkçe bir İncil tercümesinin kutsal kitap olmasından dolayı ince imlâ ile yazılmış olduğu görülmektedir. Eserin başında eserin imlasıyla ilgili kısa bir bilgi verilmesi de bunu göstermektedir. Bu çalışmada adı geçen Grek harfli Türkçe eserin imlâsına dayanarak Karamanlıca metinlerde normal ünlülere ek olarak ó ve ú ünlülerinin de bulunduğu öne sürülmektedir. Fonetik açıdan oldukça zengin olan Anadolu ağızlarında da ilgili çalışmalar tarafından bu seslerin varlığı söz konusu edilmektedir. Çalışmada Anadolu ağızlarında görülen örneklerle de desteklenmiştir. Sonuç olarak Karamanlıca metin okumalarında normal ünlülerin yanında ó ve ú ünlülerinin varlığı göz ardı edilmemelidir.

KAYNAKLAR

- ANZERLİOĞLU, Yonca, 2003, *Karamanlı Ortodoks Türkler*, Phoenix Yayınları, Ankara.
- BALTA, Evangelia, 1990, "Karamanlıca Kitapların Önsözleri", (çev. H. Milas), *Tarih ve Toplum*, S.74, İstanbul.
- _____, 1998, "Karamanlıca Kitapların Dönemlere Göre İncelenmesi ve Konularına Göre Sınıflandırılması", *Müteferrika*, S.13, İstanbul.

BAYRAKTAR, Fatma Sibel, 2000, *Kayseri Merkez İlçe Ağzı*, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Edirne.

CAFEROĞLU, Ahmet, 1967, "Akhisar ve Cihanbeyli Ağzıları", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, 1967, S. 266, Ankara.

_____, 1972, "Konya İlinin Ermenek Ağzı", *Belleten*, 1972, Ankara.

CRUSIUS, Martin, 1584, *Turcograecia*, (TvrcoGrae CIAE LIBER SECVN DVS: Historiam Patriarchicam, seu Ecclesiasticam, post Constantinopolin a Turcis expugnatam, ad nostra usque tempora continens: Graece-Latine a Martino Crvsio, in Academia Tybingensi V. L. Professore, editus.), Basel.

DERNSCHWAM, Hans (1992), *İstanbul ve Anadolu'ya Seyahat Günlüğü*, (Çev. Prof. Dr. Yaşar Önen), Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

ECKMANN, Janos, 1950, "Anadolu Karamanlı Ağzılarına Ait Araştırmalar I: Phonetika", *AÜDTCFD*, VIII, Ankara.

_____, 1950, "Yunan Harfli Karamanlı İmlası Hakkında", *Türk Dili ve Tarihi Hakkında Araştırmalar*, Ankara.

_____, 1988, "Karamanlıca'da Birkaç Gerindium Terkibi", (Çev. Müjdat Kayayerli), *Türk Kültürü Araştırmaları*, 1988, C. 26, S.2, İstanbul.

_____, 1991, "Karaman Edebiyatı", (Haz. Halil Açıkgoz), *Türk Dünyası Edebiyatı I*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul.

GÜNAY, Turgut , 1978, *Rize İli Ağzıları*, Ankara.

GÜLENSOY, Tuncer (1988), *Kütahya ve Yöresi Ağzıları*, Ankara.

GÜNGÖR, Harun, 1984, "Karamanlıca (Grek Alfabeli Türkçe) Bir Kitabe", *Türk Dünyası Araştırmaları*, S. 33, İstanbul.

KAHYA, Hayrullah, 2003, *Grek Harfli Osmanlı Türkçesi Bir Eser: İspat-ı Mesihîye Üzerinde Dil İncelemesi*, Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.

KORKMAZ, Zeynep, 1977, *Nevşehir ve Yöresi Ağzıları*, ADTCF Yay., Ankara.

_____, 1984, *Güneybatı Anadolu Ağzıları*, TDK Yay., Ankara.

Nikoladis İoannis, 1908, *Meşhur Nasradin Hoca ve Belagat-ı Mezhake*, Atina.

ÖZKAN, Fatma , 1997, *Osmaniye Tatar Ağzı*, TDK Yay., Ankara.

Rabbi İysa El Mesih'in Ahd-i Cedid'inin Yunani Lisandan Türk Lisanına Tercümesi , 1826, De Kasron Basımhanesi, İstanbul.

SAĞIR, Mukim, 2008, “Türkiye Türkçesi Ağızlarının Ünlü Varlığı”, *Turkish Studies*, Volume 3/3 Spring, Ankara.

SALAVİLLE, Severien – DALLEGGIO, E., 1958, *Karamanlidika 1584-1850: Bibliographie Analytique D'ouvrages en Langue Turque Imprimées en Caracteres Grecs*, Athenes.

TEKİN, Talat, 1997, *Tarih Boyunca Türkçenin Yazımı*, Simurg Yayınları, İstanbul.

UYSAL İdris Nebi, 2011, *Karaman İli Ağızları ve Anadolu Ağızları Arasındaki Yeri*, Karaman.

ÜMÜT Adem, 2006, *Yozgat Sorgun İlçesi Ağzı*, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.

YERASİMOS, Alaksandratos, 1914, *Aşık Garip Hikayesi ve Hürriyet Şarkıları*, Kule Önü.